

Na PISA de Lente | *Opdrachten bij kennisclip toetsen van leesvaardigheid*

Didactische aanwijzing

Onderstaande opdrachten zijn gericht op het verwerven van kennis over en inzicht in het toetsen van leesvaardigheid. Alle opdrachten zijn zo opgesteld dat ze als geheel doorlopen kunnen worden, maar ook los in of voorafgaand aan een college opgegeven kunnen worden, waarbij *flipping the classroom* ook mogelijk is. De concrete werkvorm, ten slotte, geeft een indruk van hoe de inzichten over het toetsen van leesvaardigheid praktisch vorm kunnen krijgen in het leesvaardigheidsonderwijs.

Leerdoelen

- De student kan bij toetsing van leesvaardigheid open vragen formuleren gericht op evalueren van en reflecteren op (meerdere) teksten.

Opdracht ter voorbereiding

Noteer voor jezelf/besprek in tweetallen de antwoorden op onderstaande vragen:

- Hoe toets je leesvaardigheid nu? Waarom doe je dat zo?
- Wat toets je nu als je leesvaardigheid toetst?
- Wat levert dat wel en niet op? Dus: waar heb je volgens jou goed zicht op, maar wat blijft buiten beeld?
- Wat zou je willen leren of veranderen op het gebied van toetsing bij leesvaardigheid? Welke vragen heb je daarover?

Opdracht voorkennis

“Resultaten van het PISA-onderzoek laten zien dat 15-jarigen de laatste jaren steeds meer moeite hebben met het opzoeken van informatie en het begrijpen van teksten. De grootste achteruitgang is echter zichtbaar in het kunnen evalueren en reflecteren” (Gubbels, 2020).

- Omschrijf in eigen woorden wat jij onder *evalueren* bij leesvaardigheid verstaat.
- Omschrijf in eigen woorden wat jij onder *reflecteren* bij leesvaardigheid verstaat.
- Vergelijk a en b: kun je in je eigen woorden omschrijven wat een essentieel verschil is tussen evalueren en reflecteren?
- In hoeverre komen *evalueren* en/of *reflecteren* terug in jouw toetsen bij leesvaardigheid?

Verwerkingsvragen bij kennisclip toetsen bij leesvaardigheid

Bekijk nu de kennisclip *toetsen bij leesvaardigheid* (via:

https://video.uva.nl/media/Kennisclip+Toetsen+leesvaardigheid/0_66xxy2d0). Onderstaande vragen helpen je om je eigen begrip van de inhoud van de kennisclip te monitoren.

- De begrippen *evalueren* en *reflecteren* worden niet letterlijk gedefinieerd in de kennisclip, maar komen aan bod aan de hand van voorbeeldvragen. Welke definities van evalueren en reflecteren kun jij op basis van die voorbeelden formuleren?
- Waarom is het belangrijk om meerdere teksten over hetzelfde onderwerp te verwerken bij het toetsen van tekstbegrip?
- Waarom is het belangrijk om open vragen te stellen bij het toetsen van tekstbegrip?

Toepassing op een leestaak

Bestudeer een leesvaardigheidsoopdracht uit jouw leesonderwijs en beantwoord/bespreek de antwoorden op onderstaande vragen.

1. In het PISA-onderzoek wordt bij leesbegrip onderscheid gemaakt tussen drie begripsprocessen: (1) informatie opzoeken, (2) begrijpen en (3) evalueren en reflecteren.
 - a. Bestudeer een leesvaardigheidstoets/-opdracht uit je lesmethode en noteer in onderstaand schema de vragen die betrekking hebben op (1) informatie opzoeken, (2) begrijpen, (3) evalueren en (4) reflecteren.

Leesvaardigheidsvragen om te toetsen of de leerlingen het volgende kunnen:			
1. Informatie opzoeken	2. begrijpen	3. evalueren	4. reflecteren
Voorbeeld: Welk signaalwoord staat in de eerste zin van alinea 4?	Voorbeeld: Vat alinea drie in één zin samen.	Voorbeeld: Op welk punt verschillen de auteurs van mening?	Voorbeeld: Hoe kijk jij zelf aan tegen het genoemde fenomeen in de tekst?

- b. Wat valt je op qua spreiding van het type vragen? Staan er in één van de kolommen veel meer vragen dan in de andere kolommen? Blijven bepaalde kolommen leeg?
- c. Hoe zou je de lege kolommen aan kunnen vullen? Met andere woorden: welke vragen/opdrachten kun je zelf toevoegen aan de leesvaardigheidstoets/-opdracht om het ontwikkelen en toetsen van leesbegrip te optimaliseren?
- d. En wat voor tekst over hetzelfde onderwerp voeg je toe aan deze toets/opdracht?

Leesvragen Handboek didactiek Nederlands

Lees het artikel **Moeite met evalueren en reflecteren: wat betekent dat?** van Joyce Gubbels op [didactieknederlands.nl](https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/12/moeite-met-evalueren-en-reflecteren-wat-betekent-dat/) (<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/12/moeite-met-evalueren-en-reflecteren-wat-betekent-dat/>). Onderstaande vragen helpen je om je eigen begrip van de inhoud van het artikel te monitoren.

“Om recht te doen aan de complexiteit van leesbegrip wordt in het PISA-onderzoek een onderscheid gemaakt tussen drie begripsprocessen: (1) informatie opzoeken, (2) begrijpen en (3) evalueren en reflecteren” (Gubbels, 2020).

- a. In dit artikel worden twee vragen beantwoord, namelijk: 1) waar hebben leerlingen nu precies moeite mee? 2) Wat wordt er bedoeld met evalueren en reflecteren? Die eerste vraag slaat op de vier begripsprocessen die onderscheiden worden in het PISA-onderzoek (zie hierboven). Beantwoord deze twee vragen voor jezelf vóórdat je het artikel gaat lezen.
- b. Lees nu het artikel tot het kopje *Drie onderdelen van evalueren en reflecteren*. (Hoe) kun je jouw antwoord op de eerste vraag bij a aanpassen/aanscherpen?
- c. Vanaf het kopje *Drie onderdelen van evalueren en reflecteren* legt Gubbels uit wat er verstaan wordt onder evalueren en reflecteren in het PISA-onderzoek. Leg die uitleg eens naast jouw antwoord op de tweede vraag bij a. (Hoe) kun je jouw antwoord op die vraag bij a aanpassen/aanscherpen?
- d. Waarom is evalueren en reflecteren belangrijk om op te nemen in het Nederlandse curriculum volgens Gubbels?
- e. Gubbels verklaart dat evalueren en reflecteren tot nu toe niet opgenomen zijn in het Nederlandse curriculum omdat die begripsprocessen niet terugkomen op het Centraal Examen. Hier lijkt echter verandering in te komen door het Ontwikkelteam Nederlands: “Zij stellen dan ook voor om het ontwikkelen van een kritische blik op de betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid van verschillende, soms tegenstrijdige bronnen als een van de nieuwe leerdoelen op te nemen” (Gubbels, 2020).
Welke gevolgen heeft het voor jouw leeslessen/-toetsen wanneer je evalueren en reflecteren daarin opneemt?

Discussie/consequentie

Gubbels (2020) verklaart de afwezigheid van evalueren en reflecteren in het Nederlandse curriculum doordat die begripsprocessen niet getoetst worden in het Centraal Examen. In hoeverre moeten we de inhoud van het curriculum laten leiden door het eindexamen?

Bij toetsing wordt vaak gedacht aan summatieve toetsing, aan het einde van een module of periode, maar juist formatief handelen is krachtig in leren. Welke mogelijkheden zie je om formatief te handelen in te zetten bij leesvaardigheid? Hoe zou je dat inrichten, wanneer zet je formatieve momenten in en wat evalueer je op die momenten?

Wat vind je van de wijze waarop in jouw huidige onderwijspraktijk leesvaardigheid wordt getoetst, met het oog op wat je nu weet over de vier begripsprocessen die een rol spelen bij lezen en tekstbegrip?

Welk(e) inzicht(en) neem je mee als je een leesvaardigheidsoopdracht of -toets gaat (her)ontwerpen? Wat is je eerste stap?

Wat betekent het voor je leesonderwijs als je evalueren en reflecteren bij leesvaardigheid wil gaan versterken? Welke veranderingen brengt dit mee in de didactiek, materialen, werkvormen, etc.?

Hoe kun je je inzichten delen met collega's en hier (vakoverstijgend) aan werken?

Suggestie voor een werkvorm

Bekijk vooral de *Zo Kan Het Ook* van Joyce Gubbels (2021) op [didactieknederlands.nl](https://didactieknederlands.nl/zo-kan-het-ook/2021/06/reflecteren-op-meerdere-teksten-over-hetzelfde-onderwerp/), via: <https://didactieknederlands.nl/zo-kan-het-ook/2021/06/reflecteren-op-meerdere-teksten-over-hetzelfde-onderwerp/>.